

DOPAD KONFISKACE 1945 NA VLASTNICKÉ PRÁVO

PETRA HAVLÍČKOVÁ

Právnická fakulta, Masarykovy univerzity v Brně, Česká Republika,

Abstract in original language

Chtěli bychom dokázat či prokázat systematickou propojenost mezi řešením konfiskací v době poválečné (tedy zmínit danou situaci, která vedla k vydání dekretu prezidenta republiky č.12/1945 Sb. Výše popisovaná skutečnost byla niterně ovlivněna dobou vzniku.) i době současné, kde neustále narážíme na mezinárodním poli na nepochopení světové veřejnosti, a tak jde o jakousi snahu o znovu vysvětlení nutnosti obhájit řešení konfiskací dle dekretů prezidenta republiky, které byly nastaveny v jistých zásadních souvislostech spojených s rokem 1945. Hovoříme-li o dalších pohledávkách konfiskátů v historicky známých obdobích vývoje naší státní suverenity, musíme konstatovat, že problém znovunabytí vlastnického práva některých Němců či jiných fyzických či právnických osob na pozemky na našem území, provinivší se na našich lidech v období války, je stále živá. Problematika konfiskátů zajímá neustále, jak odbornou, tak i neodbornou veřejnost. Vzhledem ke všem níže uvedeným skutečnostem musíme vycházet z historických písemných pramenů právního charakteru, které nám rozkryjí konkrétní případy konfiskací dle výše zmiňovanému dekretu prezidenta č.12/1945 Sb. Nutností při důkazním řízení bude, abychom přistoupili k objasnění základních pojmů, a poté se zabývali konkrétním případem, jež byl řešen podle výše uvedeného dekretu prezidenta republiky

Key words in original language

Konfiskace, Vlastnické právo, Dekrety prezidenta republiky (Č.11/1944 Sb., Č.12/1945 Sb., Č.57/1946 Sb.)

Abstract

We want to prove or demonstrate a systematic interconnection between addressing confiscations during the postwar (And mention the situation which led to the decree of the President12/1945 Coll . The fact was described intimately affected by time of creation.) And the current time , where ever we come internationally on a misunderstanding of the world public, so it kind of effort to restore the solution to confiscation in certain fundamental respects associated with 1945. When talking about other receivables confiscated historically known periods in the development of our national sovereignty, we must conclude that the problem of regaining ownership of some of the Germans or any other natural or legal persons to land on our territory , is still alive. Issue interested confiscated all the time, experts as well as general public. Due to all the facts listed below must be based on historical written sources of a legal nature , which we specific cases of confiscation according n.12/1945 Presidential Decree no. Necessity to control the evidence , we proceeded to explain the basic concepts and then engaged in a

particular case that was solved by the above- mentioned presidential decree .

Key words

Confiscation , Property Law, Decrees of the President of the Republic (Č.11/1944 Coll. Č.12/1945 Coll. Č.57/1946 Coll .)

Dopad konfiskace 1945 na vlastnické právo

Klíčová slova: Konfiskace, Vlastnické právo, Dekrety prezidenta republiky (Č.11/1944 Sb., Č.12/1945 Sb., Č.57/1946 Sb.)

1. ÚVOD

Chtěli bychom představit důkazy či průkaznost historických dobových regionálních analů, které by měly vytvořit patřičnou systematickou propojenost mezi řešením konfiskací v době poválečné, a tím, že se musí snažit autor o interesantní zmínku k jasně dané a srozumitelně vystavěné situaci, jež vedla k vydání dekretu prezidenta republiky č.12/1945 Sb. Výše popisovaná skutečnost byla niterně ovlivněna dobou vzniku, ale i době současné přinesla řadu komplikujících situací politického rázu. Autor vyjadřuje myšlenku, že se jedná především o pozůstatky doby minulé u určité skupiny lidí, a proto ať chce, či nechce, neustále naráží na mezinárodním poli na nepochopení úzké skupiny světové fundované i laické veřejnosti německé a rakouské, a tudíž jde o jakousi snahu o znovu vysvětlení nutnosti obhájit řešení konfiskací podle dekretů prezidenta republiky, které byly nastaveny v daných, neboli jistých zásadních souvislostech spojených s rokem 1945.

Rok 1945, tento letopočet změnil celý svět, mohli bychom hovořit o jakémsi rozčlenění, a tudíž mohli bychom situaci vnímat jako důsledek stratifikací celého politického spektra, které se nutno říci, dělí na dvě základní struktury poválečného vývoje, a to na východní, jež byla ovládána SSSR, a druhá byla označena jako západní s centrálním vedením v USA.

Mnozí vycházející z právní vědy, hovoří o dalších pohledávkách konfiskátů v historicky známých obdobích vývoje naší státní suverenity, měli by nutně konstatovat, že problém znovunabytí vlastnického práva některých Němců či jiných fyzických či právnických osob na pozemkový fond na našem území, provinivších se na našich lidech v období války, je stále živý.

Problematika konfiskátů zajímá neustále jak odbornou, tak i neobornou veřejnost. Vzhledem ke všem níže uvedeným skutečnostem musíme vycházet z historických písemných pramenů právního charakteru, které nám rozkryjí konkrétní případy konfiskací dle výše zmiňovaného dekretu prezidenta č.12/1945 Sb. Nutností při důkazním řízení bude, abychom přistoupili k objasnění základních pojmů, a poté se zabývali konkrétním případem, jež byl řešen podle výše uvedeného dekretu prezidenta republiky.

Dílčí shrnutí úvodu nás vede k úvaze nad nesnadností etického právního kodexu, který jistě nabyl právního opodstatnění, ale možno říci, že ač nebyl pozitivně vnímám některými subjekty poraženého německého obyvatelstva, které neustále chce zasahovat do právní podstaty dekretů prezidenta republiky a hodlá je zrušit. Výše popisované právní dokumenty se staly nositeli právní zákonodárné moci v době poválečné, a proto byly a jsou právními dokumenty, a tak se k nim musí přistupovat.

2. VYSVĚTLENÍ POJMU

Konfiskace¹ je slovo pocházející z latinského slova *fiscus*, hovoříme-li o výše uvedeném pojmu, pak musíme uvést definici, která vysvětluje pojem jako odebrání majetku z důvodu trestného činu atd.

Vycházíme-li z římského práva, kde je přímo řečeno, že je možno zločinci zabavit veškerý majetek (*confiscatio bonorum*), dále bychom mohli uvést vývoj moderního státu, kdy soud nechce nařídít zabavení veškerého majetku, neboť by mohl poškodit další, a to třetí osobu, jež se trestného činu nezúčastnila, a proto při konfiskaci byly odňaty jen některé předměty. Středověk předkládal tresty hrdelní², a byly udávány i tresty mírnější, kam patřily nám uváděné tresty jako vězení či konfiskace majetku a jiné.

Stojí za připomenutí rakouský obecný trestní zákoník z roku 1852, popisující konfiskaci vzniklou při zločinech přijímání darů ve věcech úředních, dále zákoník hovoří o zlém zneužívání moci úřední (§104. až 105). Byla popsána i ta skutečnost, kdy jedná-li se o konfiskaci s ohledem proti přečinu literárnímu či uměleckému vlastnictví, pak se jedná o akt proti právu autorskému, § 467 trestního zákona.

Konfiskace je zabavení majetku, tedy práva na nemovitý či movitý majetek, a to bez náhrady na vrácení pozemků, polností atd. Konfiskace byla uplatňována podle českého práva dle veřejného trestního postihu, který určoval sám panovník. Zabavování majetku bylo jednou z nejpoužívanějších metod trestního práva tehdejšího světa, výše zmiňovaný trest byl použit při úmyslném poškození státu.

Roku 1945 byla řešena národnostní otázka Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů, a tak došlo i k následné akci, a to konfiskaci majetku dekretem č.12/1945 Sb. Výše zmiňovaný dekret nejen hovořil o konfiskaci majetku, ale i o rozdělení pozemkového fondu konfiskátů s ohledem na přidělový proces. Výše uvedený dekret by měl být dále podrobně rozpracován, ale jistě stojí za připomenutí i skutečnost, že

---

¹ <http://leccos.com/index.php/clanky/konfiskace>

² Vojáček, L., Schelle, K., Knoll, V. České právní dějiny. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 177s.

došlo k retribucím. Retribuce byly chápány jako navrácení majetku, ale spíše ulpívaly na zahájení procesu, který by řešil otázku potrestání osob, jež se v době války nějakým způsobem provinily.

Byl vydán dekret z 19.6.1945 o potrestání nacistických zločinců a jejich pomahačů a o mimořádných soudech, a proto byl vydán velký retribuční dekret. Po nějakém čase byl vydán malý retribuční dekret, jenž řešil jakési provinění proti národní cti. Autor musí upozornit i na další dekret, jenž vznikl ve stejné době, a to dekret o Národním soudu (č.17/1945 Sb.)

Pojem konfiskace je termín označující trest nebo opatření nařízené soudem pro řízení jednoho nebo více trestných činů, které povětšinou vyústí v zabavení majetku. Na Slovensku byla situace zcela jiná, neboť tam fungovala Slovenská národní rada, která vydala nařízení č. 33/1945 Zb³ z 15.5.1945 o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví⁴

2.1 KRÁTKÝ EXKURZ DO HISTORIE KONFISKACÍ

Konfiskace⁵ - zabavení majetku ve spojitosti s jinými okolnostmi než je předmět našeho zkoumání, chceme uvést pouze pro jakousi představu vývoje v možných historických souvislostech s procesem konfiskace např. Privilegium císaře Ferdinanda, které bylo spojeno s rebéliemi ve městech. Po stavovském povstání následovala konfiskace, to znamená, že měli tedy odpůrci následně zabavený majetek, a to je přímo případ z období vlády Habsburků na českém trůně, a tudíž i problém stavů, které se nechtěly vzdát svých výsad či privilegií. V době rakouské monarchie začalo potlačování a omezování moci stavů, a proto bychom měli výše uvést danou situaci na pravou míru, a tady předeslat, že doba, kdy se začala rozvíjet podnikatelská⁶ struktura mezi šlechtou, došlo k potížím s městy, a tak následovalo povstání, které bylo potlačeno a jeho výsledkem bylo, že majetek města byl konfiskován ve prospěch královské komory, ale náhle města velice zchudla, a tak jim byl po čase majetek vrácen, ale

---

³ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/leg_aml_cft_13879.html

⁴ Vojáček,L.Schelle,K.Knoll,V.České právní dějiny.2.vyd.Plzeň:Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk,2010.390s.

⁵ <http://programy.mb-net.cz/mb-pravek-novovek/N12301.htm>

⁶ MALÝ,K.Dějiny českého a československého práva do roku 1945.3.vyd.Praha: Linde Praha,a.s. 513 – 516s.ISBN 80-7201-433-1

ne zcela. Především z jednoho prostého důvodu, aby města mohla platit úroky.

Úplně nejširší konfiskace proběhla po roce 1620, tedy po bitvě na Bílé hoře. První zasedání⁷ komise se konalo 29. března a rozsudek byl vynesena 5. dubna 1621. Po čase se objevila jména provinilců na tabulkách, a to od napsána od kata na šibenicích třech pražských

měst 23.4.1621. Poté jim byly odňaty pozemky. Proces neskončil a měl další pokračování, a to tak, že bylo⁸ popraveno 27 českých pánů, kteří posléze 7.5. 1622 dostali generální pardon.

Krátké shrnutí pojmu nás vede k úplnému vystižení definice, a to znamená, že konfiskace je úplné zabavení majetku movitého i nemovitého, a to bez náhrady.

3. VLASTNICKÉ PRÁVO – JE SOUBOR PRÁVNÍCH NOREM,

Pokus o komparaci konfiskací versus vlastnické právo, propojenost.

Pokus o jakési definování základních pojmů našeho nadpisu, tedy co nachází pod výše zmiňovaných nadpisem. Následně musí autor přistoupit k možné variantě vysvětlení. Autor příspěvku hovoří o zásadních či podstatných pojmech vycházejících z výlučné dispozice vlastnit movitý i nemovitý majetek, potažmo je determinuje autor jako pozemky a statky, a to může hovořit o všeobecném právním panství. Výše uvedené veličiny nás utvrzují v přesvědčení, že již v historii byly dány fungující kodifikace, jež přesně vymezily pojem vlastnického práva, a to nás uvede v možnost představit si jistou, předem danou

---

⁷ <http://www.historie.hranet.cz/heraldika/sjscr/sjscr1931-1.pdf>

V pondělí 21. června 1621 popraveno mečem dle rozsudku 24 odsouzených. Tuto popravu vykonal kat Mydlář ve čtyřech hodinách čtyřmi meči, načež vykonal exekuci provazem na čtyřech něšťanech. Potom tělo rektora Jessenia za Horskou bránu vyvezené rozčtvrtil a na kolí vtekl. Hlav pak dvanácte, totiž Šlikovu s rukou na ústa položenou, Budovcovu, Kaplířovu, Dvořeckého, Fridricha z Bílé, Otty z Losu, Michalovcovu s rukou, Kochanovu, Štefkovu, Koberovu, Jesseniovu s kusem jazyka a Haunšildovu s rukou na věži mostecké pruty železnými přibil, takže jich šest do staré Prahy, šest k Malé straně hledělo. Rupplova však hlava na pranýři staroměstském byla přibita. Hlavy Hošťálka a Šultyse odeslány byly po pacholcích katových do Žatce a do Hory Kutné, kdež na bráně městské byly přibity.

strukturu vývoje vlastnického práva. V prvním bodě vyslovuje určitou návaznost na Francii, kde byl přijat Code Civil 1804, ABGB 1811, BGB 1896, ZGB 1907.

Code Civil je Občanský kodex/zákoník mající platnost za vlády Napoleona Bonaparte, znám byl pod zkratkou CC, a tak bude dále výklad používat pouze zkratku CC. Code civil des Francoius, zákoník 1807-1816. CC byl vytvořen s cílem přednést možnost zachovat dosavadní zvykové právo. CC zaručoval rovnost občanů, občanských svobod a také nedotknutelnost soukromého vlastnictví.

ABGB je Všeobecný občanský zákoník (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch), jenž řeší otázky právních vztahů mezi osobami (práva manželská a rodinná), věcná práva (vlastnictví, držba), závazkové právo, dědictví, do něhož se řadily veškeré soukromoprávní vztahy. Po zrušení roboty 1848 by několikrátě obměněn, ale podstata zůstala stejná, byla tedy zachována až do roku 1918. Autor musí vyvodit jistý a uchopitelný závěr, a tím je, že vlastnické právo je obsaženo ve všech výše uvedených právních dokumentech. Teorie vychází z Viktora Knappa⁹, a dále z pana Horáka¹⁰, kteří vysvětlují vlastnické právo.

BGB 1896 je občanský zákoník, předkládající zásadní kodifikaci obecného soukromého práva, z něhož jsou nejpodstatnější právní vztahy mezi jednotlivci. Vztahy mezi jednotlivci jsou chápány jako strany (Condominium zákon, zákon o pojišťovnictví, zákon o partnerství, generální zákon o rovném zacházení). Výše zmiňovaný zákoník není kompletní kodifikací občanského práva.

Řetěz klasických kodifikací dlouhého 19.století uzavřelo Švýcarsko, pomocí Zivilgesetzbuch (ZGB 1907 –švýcarská kodifikace) což označuje občanský zákoník. Byl vyvinut Eugenem Hubertem jménem Spolkové rady, vyvinut a dokončen 10.12.1907. Účinností nabyl 1.1.1912.

Absolutní právo není bráno ve smyslu právně-teoretickém a používá se jako *contrario* (právní jistota), ale je chápáno v jiném významu, nýbrž udává rozsah a původ vlastnického práva. Jde o jakousi nejabsolutnější podobu práva, a to tak, že ve skutečnosti se vše jeví dost nelogicky, neboť nelze vystupňovat přídavné jméno zcela.

Vlastnické právo se jeví jako výlučné právo, jež dává možnost vlastníkovu užívat si věci tak, že může vyloučit všechny ostatní z vlastnického práva.

Právo nakládat s určitou věcí, tak je implikováno právo věc užívat (*ius utendi*), brát z ní užitek (*ius fruendi*), nakládat s ní v užším smyslu (*ius disponendi*, *ius alienandi*),

---

⁹ KNAPP, V. Teorie práva. C.H.Beck.Praha 1995,226 s.

¹⁰ HORÁK, O. Konfiskace a vyvlastnění. Brno.2006.

opustit ji (*ius dereliquendi*) a zničit ji (*ius abutendi*).¹¹

Od vlastnického práva se dostává autor k systému vyššímu, a to věcné právo, kde vychází k teorii pana profesora Vojáčka¹² a kolektivu, kde je vysvětleno nejprve věcné právo. Věcné právo je definováno ve smyslu „co vše je považováno za věci státní či soukromé“, dále zde byly uvedeny movité či nemovité, užitelné či neužitelné, dělitelné či nedělitelné. Dle definice výše uvedené jsou přesně vymezeny pojmy majitel, člověk, jež má věc ve své úschově nebo držitel je člověk, který měl chuť podržet věc a domnívat se, že je právní důvod k jejímu nabytí.

Vlastnické právo je charakterizováno jako jisté oprávnění, a tudíž vlastník s ním může nakládat, jak uzná za vhodné, tedy dle své vůle. Vlastnictvím mohly být hmotné i věci nehmotné. Vyvlastnit soukromý majetek bylo možno pouze za určitých okolností, které byly předem přípustné pro blaho všech, ale za přiměřenou náhradu. Zákoník znal institut služebností, tedy dílčích věcných práv, byly to jakési závazky vůči jiným lidem nebo něco opomíjel nebo trpěl.¹³

Dílčím závěrem stručně shrneme dosavadní poznatky, nemůžeme hovořit o vyvlastnění a zabavení majetku v jedné lineární řadě, ale musí autor vyjádřit základní hypotézu, že rok 1945 zásadně poznamenal vývoj událostí našich zemí, a proto jsou definovány dva zásadní pojmy historie. Konfiskace-zabavení majetku bez náhrady. Lepší variantou se jeví vyvlastnění, což je jev, který přináší sice zabavení jako v prvním případě, ale majitel musí dostat přiměřenou náhradu. V tom spatřujeme výraznou změnu oproti první variantě. Nemůžeme očekávat, že dekrety prezidenta republiky by nějakým způsobem chránily zrádce, Němce či Maďary.

4. DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY

Zlomový rok ve vztazích na mezinárodním poli je rok 1945, ale i v životě české a slovenské¹⁴ populace došlo k jistým měnícím se okolnostem, které znamenaly úplný převrat dosavadních norem suverénního státu. Můžeme říci, že na okolnosti vzniku staronové státnosti se připravovala celá exilová vláda. Svým způsobem tedy

---

¹¹ HORÁK, O. Konfiskace a vyvlastnění. Brno. 2006.

¹² Vojáček, L., Schelle, K., Knoll, V. České právní dějiny. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 446s.

¹³ Vojáček, L., Schelle, K., Knoll, V. České právní dějiny. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 447s.

¹⁴ MANDLER, E. Benešovy dekrety. 1. vyd. Praha: Libri. 2002, 12s.

přebírá moc vláda Národní fronty v čele s prezidentem Edvardem Benešem. Pilířem nově vzniknuvší státnosti byl obnovený právní pořádek.

DEKRETY ve svém jádru se zabývají politikou, ale přesto z meritů věci, vyplývá podstatná věc, a tou je, že skutečnosti definují či determinují v jistém ohledu ústavnost, právní řád, státní a společenské orgány. Pokud budeme vycházet z předpokladu, že zaručeně hovoříme o legitimitě dekretů. Legitimita, pojem spojený se státem, charakterizující veřejnou moc, jež slouží svým občanům.¹⁵ Politická legitimita představuje uznání a respekt.¹⁶

Od počátku bylo jasné, že skutečnosti, jež vedly k vytvoření jakéhosi vládního provizoria, a tak dekrety vydávané prezidentem „republiky“ byly legitimní, neboť válka není okolnost samozřejmá, ale nutí nás vytvářet nové skutkové podstaty, jež v nových nezřejmých podmínkách se nám jeví jako opodstatnělé a nevyhnutelné.

V jistých kruzích se toto období může označovat jako „dekretové“¹⁷, nutno vymezit chronologicky, a to tak, že musí být započato v květnu 1945 – končí vytvořením Prozatímního národního shromáždění, tedy 28. říjnem 1945. Předemlaná koncepce byla dopředu dokonala promyšlena a prokonzultována, a především vystupovala s jediným důležitým atributem, a to zajištění vnitřní bezpečnosti státu.

Dekrety prezidenta republiky¹⁸, pokud bych mohla se vyjádřit slovy našich významných politických představitelů, pak bych hovořila o tom, že dokumenty výše zmiňované jsou nositeli mezinárodních konfliktů, ale přesto nemůžeme říci, že ústavní soud by mohl zpochybnit legitimitu a platnost dokumentů. Nabízí se nám jistá hypotéza, proč někteří v předchozích letech chtěli navrátit majetek, když přesně dle litery dekretů prezidenta, byly dány přesné parametry, jak ten člověk vystupoval za války.

Mezinárodní vztahy jsou determinovány mezinárodním právem, ale z toho samozřejmě vycházel i tehdejší prezident Edvard Beneš, a to z mezinárodních dohod o reparacích a konfiskací německého majetku v cizině. Současně se nám podařilo vytvořit právní systém, jenž zahrnuje právě výše zmiňované dekrety prezidenta, které se svým

---

¹⁵ KLÍMA, K. Státověda. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 379s.

¹⁶ SVATONĚ, J. Základy státovědy. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 18s.

¹⁷ MANDLER, E. Benešovy dekrety. 1. vyd. Praha: Libri, 2002, s. 12.

¹⁸ MATOUŠKOVÁ, M. Dekrety prezidenta republiky. 1. vyd.: Adonai, s. r. o. 2002, 6s.

obsahem snažily zajistit mezinárodní bezpečnost, a tím rámcově zasahují do řešení sporů na mezinárodní úrovni. I když samozřejmě mohou se najít i „osoby“, nemající stejný či obdobný názor, nebo s nimiž bychom došli k určitému konsensu.

Dekrety prezidenta lidově označené jako Benešovy dekrety patří do právního systému českého státu, dnes zařazujeme už jen 57 dekretů, z toho 48 dekretů vydaných až po válce na území Československa. Obdobnou normotvorbou prošly i další státy jako Lucembursko, Polsko, Nizozemí, Belgie a Norsko,¹⁹ přijatých na konferenci v Postupimi a na Krymu.

Během války byla vytvořena dvě prozatímní centra exilové vlády, v Londýně a v Moskvě. Političtí představitelé měli na mysli znovu obnovit suverénní stát. Edvard Beneš již při jednání s moskevským vedením předeslal, že je nutné, aby byla pluralita všech názorů, a tak by bylo nutno zachovat celou škálu politických stran. Široká struktura jednotlivých stran byla především v době, kdy moc zákonodárná spadala do rukou prezidenta republiky, který vydával dekrety prezidenta republiky. Obnova právního systému je založena na struktuře 143 ústavních dekretů prezidenta republiky.²⁰ Je přesně dána ústavním dekretem o obnovení právního pořádku č. 11/1944 Sb.

4.1 ÚSTAVNÍ DEKRET PREZIDENTA REPUBLIKY Č.2 ÚŘEDNÍHO VĚSTNÍKU ČSL. O PROZATÍMNÍM VÝKONU MOCI ZÁKONODÁRNÉ

č. 11/1944 Sb.

§ 1 Výše popsaného dekretu hovoří o tom, že je nutností, aby prezident vykonával moc zákonodárnou uvedenou v ústavě z roku 1920, jako ustanovení hlavy druhé, neboť neexistovalo dosud Národní shromáždění, které by legislativu převzalo.

§ 2 Předepsal, jak budou vytvářeny zákony, a to pomocí ústavních dekretů. Vytvoří je prezident a premiér, spolu podepíší, vlastně projednají vše s pověřenci vládou.

§ 3 Podepsáním tohoto dekretu získal prezident s vládou zákonodárnou moc, nebyl tedy plně zajištěn princip systému úplné demokracie (princip rovnováhy a brzd).

Článek 1

Plně definoval platnost ústavního dekretu prezidenta republiky.

Článek 2

---

¹⁹ <http://blisty.cz/art/26873.html>

²⁰ MALÝ, K. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s. 513 – 516s. ISBN 80-7201-433-1

Označil dobu, kdy nabude právní účinnost tento dekret.

4.2 ÚSTAVNÍ ZÁKON Č.57/1946 SB.

Prozatímní Národní shromáždění republiky schvaluje a prohlašuje za zákon ústavní dekrety a dekrety prezidenta republiky, dle § 2 č.11/1944 Sb.

4.3 DEKRET PREZIDENTA Č.12/1945 SB.

Dekret prezidenta republiky ze dne 21.6.1945

O konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa

Prezident republiky vycházel z předpokladu, že je nutno vytvořit pozemkovou reformu, neboť lidé v době Protektorátu Čechy a Morava museli mnohdy opustit své domovy a odstěhovat se, a především z pohraničí, ale přesto si musí autor příspěvku uvědomit, že situace po válce byla a musela být plna emočních zvrátů, které vyvrcholily odporem našich lidí proti všemu německému, a tak musíme konstatovat určité okolnosti děje, kdy začínala vznikat poválečná státnost pod vlivem nového myšlení prezidenta republiky, který si uvědomil nutnost okamžitého řešení situace, jak se zachovat při uchopení moci. Z vývoje dějin vyplývá, že události následující zaskočily, i tak zkušené politiky jako byli Dr. Eduard Beneš, atd. Výše popisované období bylo plné nových obměn, jež byly determinovány přímo politickými komponenty, a to je dáno moskevským vedením, které je v centru dění, a tak lze říci, že příprava nově koncipovaného státního útvaru je nasnadě. Podtrženo a sečteno cílem moskevského centrálního myšlení je pojmout pod svou nadvládu, co nejvíce států, jež budou přímo účastny nově vznikající koncepce východního bloku, s vedoucím postavením SSSR.

Příprava celé koncepce probíhala již v předchozím období, a tak musíme připustit silnou vazbu na SSSR, kde některé státy jakoby hledaly pomoc před vnějším mezinárodním nebezpečím. Proto vychází, že situace se musí přizpůsobit zemi, jež má hlavní podíl na pomoci při tvorbě nového státu.

Hlediska, která bychom mohli hledat u problematicky vyřešených konfiskací.

Ze struktury dějinného konceptu vyplývá, že je nutné, abychom mohli uvést všechny možné vazby na skutečnosti historických souvislostí těchto událostí, jež by měl autor sledovat. Tehdejší vývoj událostí uvnitř státu lakonicky uzavírá určitou epochu vývoje československého státu.

§ 1

Ods. 1 - Jednalo se o konfiskaci majetku pro účely pozemkové reformy, a to tak, že šlo o

majetek německý, maďarský –

všech osob bez ohledu na národnost a státní příslušnost, za krize a války v letech 1937 – 1945

akciových a jiných společností – jejich správa úmyslně a záměrně sloužila německému vedení, tedy fašistickým či nacistickým účelům

Ods. 2 - Pokud osoby německé či maďarské národnosti se účastnily zachování celistvosti Československa, tak jejich zemědělský majetek nebyl konfiskován.

Ods. 3 – Hovoří-li se o nějaké výše uvedené skutečnosti, jež vede k možnosti, že připustíme jakoukoliv výjimku podle odstavce 2, pak se musí jednat o skutečnost, kterou rozhodne přímo rolnická komise, příslušící okresnímu národnímu výboru.

Okresní národní výbor musí předat sporné případy zemskému národnímu výboru, a tak je možno svým dobrozdáním postoupit až ke konečnému rozhodnutí, jež je podstoupeno rozhodnutím ministerstva zemědělství, jež rozhodne ve spolupráci s ministerstvem vnitra.

§ 2

Ods. 1 Pokud uvádíme osoby německé či maďarské národnosti, pak musíme přesně vědět, ke které národnosti se během sčítání obyvatelstva hlásí.

Ods. 2 Výjimky jsou dány zvláštním dekretem

Můžeme-li hovořit o dekretu prezidenta republiky č.5/1945 Sb.ze dne 19.5.1945

o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě

majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých

organizací .

§ 4 č.5/1945 Sb.

Za osoby státně nespolehlivé jest považovat:

a) osoby národnosti německé nebo maďarské,

b) osoby, které vyvíjely činnost, směřující proti státní svrchovanosti, samostatnosti,

celistvosti, demokraticko-republikánské státní formě, bezpečnosti a obraně Československé

republiky, které k takové činnosti podněcovaly nebo jiné osoby svěsti hleděly a záměrně

podporovaly jakýmkoliv způsobem německé a maďarské okupanty. Za takové osoby jest na

příklad považovati členy Vlajky, Rodobrany, Úderných oddílů Hlinkovy gardy, vedoucí

funkcionáře Spolku pro spolupráci s Němci, České ligy proti bolševismu, Kuratoria pro

výchovu české mládeže, Hlinkovy slovenské ludové strany, Hlinkovy gardy, Hlinkovy

mládeže, Národní odborové ústředny zaměstnanecké, Svazu zemědělství a lesnictví,

Německo-slovenské společnosti a jiných fašistických organizací podobné povahy.

Z výše uvedeného citovaného paragrafu vyplývá, že naším úkolem je, abychom plně přeorganizovali zemědělský majetek, jež nesmí patřit nepřátelům režimu, tito jsou výše popsáni v uvedené výšeči z dekrety č.5/1945 Sb.

§ 5

Ods. 1 Zemědělský majetek je-li konfiskovaný dle § 1 pak ruší všechny nájemní či pachtovní smlouvy. Mluvíme-li o nájemci či pachtýři, pak osoba mající nárok na přiděl půdneho fondu dle § 7 , ods. 1 je nutno ponechat ji půdu do konce hospodářského roku.

Pachtovaný zemědělský majetek je přidělen osobě, jež jakýmkoliv způsobem získala nárok na majetek, může ji ten být ponechán až do konce hospodářského roku. Hospodářský rok bude zřejmě determinován jako rok, jež má 12 měsíců, ale počátek by mohl být brán od doby, kdy se začne něco dít na poli.

§ 6 ods. 1 Zemědělský pozemkový fond spadající do §1 je posléze tedy po odnětí půdy kolaborantům, zrádcům či nepřátelům českého státu spravován Národním pozemkovým fondem.

Ods. 2 řeší lesní půdu, kde je přesně uvedeno, že při výměře 50 ha tuto lesní půdu obhospodařuje stát, pokud je zde uložen § 1 .

§ 7

Přídělový systém je vytvořená strukturalizace rozdělení konfiskovaných pozemkových fondů, a to tak, že bude rozdělována půda tak, aby majetek přišel vždy a tedy výhradně do rukou slovanských majitelů.

5. KONFISKACE COLLALTŮ

(majetek získali v roce 1620, a poté ztratili majetek v roce 1945)

Konkrétní případ konfiskací z let poválečných byl velmi zajímavým případem, a to tak, že je nutno podotknout, cosi o historických kruzích, které neustále probíhají a vrací se zpět v dějinném systému. Příkladem konfiskací 1620 byl i níže popisovaný případ generála rakouské armády Rombalda Collalto, jenž získal v Čechách obrovské pozemky, aby tyto ztratil o několik staletí jeho potomek hrabě Octaviáno Collalto, který prostřednictvím dekretů prezidenta ztratil vše, celý šlechtický rod se pak musel odstěhovat do Itálie.

6. PANOVÁNÍ RODU COLLALTŮ

Collaltové byli rodem, který se na naše území přistěhoval po roce 1620, tedy jako dalekosáhlý dopad konfiskace po bitvě na Bílé hoře. Zámek v Brtnici byl v rukou Zdeňka z Valdštejna, jemuž se dostalo vynikajícího vychování, ale jako přímý účastník stavovského povstání 1618-1620, mu byl zkonfiskován majetek. Nejprve byl v Jihlavě zatčen, poté uvězněn. Měl být původně popraven, ale pak došlo ke změně trestu a císař ustanovil, že bude doživotně vězněn na Špilberku. Jeho zdravotní stav byl zřejmě velkými útrapami tak poznamenán, že záhy nato zemřel, a to v roce 1623. Majetek byl odhadnut na 207 000 tolarů. Dluhy činily 29 000 tolarů.

O tento konfiskát měl eminentní zájem pan Rombald Collalto a císař poslal jeho žádost k posouzení kardinála Františka Ditrichštejna, musí být řečeno, že kardinál se rozpokoval, jestli je skutečně nezbytné majetek přenechat Collaltům, neboť šlo o fideikomis (což znamená svěření, o které se hlásila i vdova po Adamu²¹ starším z Valdštejna, pro své syny. Císař se rozhodl tak, že majetek přidělil do rukou generála Rombalda Collalto za válečné zásluhy. Je nutno podotknout, že nádherný nábytek, jímž se pyšnil zámek v Brtnici byl urychleně odvezen do Vídně.

Rombald Collalto získal díky třicetileté válce rozsáhlé územní zisky v našem státě, proto můžeme s přesností říci, že to byl velký válečník, jenž plně využil svých předností při boji. Jeho rodištěm byly Benátky, kde měli jeho předci hluboko posazené kořeny, ale zřejmě vlivem vnitrostátních konfliktů mezi jednotlivými italskými rody, museli opustit své rodiště a raději vstoupit do služeb rakouského císaře

---

²¹ <http://www.albumfotek.cz/jezekbrtnicky/?page=blog&kat=187>

Rudolfa II., který si rod velmi oblíbil a povýšil jej do stavu říšských hrabat.

Vláda Collaltů na panství v Brtnici končí rokem 1945, a to Oktaviánem Collalto et San Salvatore, jež o celý majetek přišel. Konfiskace proběhla v prvním případě vyhláškou Okresního národního výboru v Jihlavě ze dne 11.7.1945. ONV vydefinoval majetek jako německý, což byl chybný závěr, a tak Oktavián Collalto poslal stížnost prostřednictvím svého právního zástupce pana JUDr. Jana Krčála Zemskému národnímu výboru, který vše uvedl na „pravou míru“. ZNV v Brně v plném rozsahu vyhověl panu Oktaviánu Collaltovi, avšak v konečném důsledku nebyl hrabě Oktavián Collalto spokojen, poněvadž proběhlo usnesení ZNV pomocí rady z 19.12.1945, kde ho označil za nepřítele republiky.

7. ZEMSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR BRNO (ZNV)

č.j. 10625-VIII/28-45

7.1.1946 (486)

Úřední dopis byl vyjádřením k návrhu konfiskace i s důvody, tyto jsou výše uvedeny. Vše bylo podloženo zdlouhavým šetřením, čímž bylo zjištěno, že Octavián Collalto et San Salvatore je sice Ital, ale také je fašista, a to až do vlády Badoglio. Existoval dokonce důkaz, že veškeré informace byly podchyceny protokolárním svědectvím a výpověďmi dvou svědků: Antonína Žáka, bytem v Brtnici 230, a pana Vetchého v Brtnici 245, před nimiž prohlásil, že je členem fašistické strany.

Česká republika byla ve válce s fašistickou vládou Itálie, jež na počátku jako spojenec Němců usilovala o zničení ČSR. Musí se tedy konstatovat, že Octavián Collalto et San Salvatore byl členem fašistické strany v době zvýšeného ohrožení ČSR.

Důvody byly přesně vymezeny, a to následovně jasně byly představeny, a tedy spadají do § 1 a § 3 dekretu prezidenta republiky č.12/1945 Sb. Měli bychom vymezit dokreslení rodinné scenerie, která dle soudobých úředníků byla sice rodinou italskou, ale používající německý obcovací jazyk. Úředníci byli přesvědčeni, že celá rodina žila v německém duchu a děti byly také vedeny německy.

ZNV

č.j. 10625-VIII/28-45

Konfiskace zemědělského majetku

Okresní národní výbor Velké Meziříčí

Konfiskační vyhláška

ONV

č.j. B-486-VIII.

18.1.1946

Městský národní výbor v Černé a Chlumku

Konfiskace zemědělského majetku fašisty Octavián Collalto

Věc- řešení § 1 ods.1 dekretu prezidenta republiky ze dne 21.6.1945 č.12/1945 Sb. o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů a zrádců.

V příloze je zaslána vyhláška, která musí být poslána dalším 20 dalším organizacím, jež musí být obeslány či informovány o zabavení majetku (Zemské finanční ředitelství, Ředitelství státních drah, Ředitelství pro stavbu vodních cest, Ředitelství stavby dálnic západovýchod, Ředitelství telegrafů, Zemské vojenské velitelství v Brně, Památkový úřad v Brně, Jednotný svaz zemědělský, Zemský výzkumný ústav, VŠ zemědělská, VŠ zvěrolékařská, ZNV I.plán, ZNV IV:vodohospodářský, ZNV VIII. Berní, ZNV XI. silnice, ZNV XII. Vodní, Ministerstvo zemědělství, Zemská komise agrární.

ONV VM

18.1.1946

Č.j. B -486-VIII.

§1 ods.1 21.6.1945 č.12/1945 Sb.

Majetek Octaviána Collalto et San Salvatore – zkonfiskován pro účely pozemkové reformy.

Státní památkový úřad

Č.j.120/46

B-486-VIII.

Památková ochrana při přidělovém řízení dle dekretů prezidenta republiky ONV VM. Uplatňuje veřejným zájmem podepsáno jako úřad při přidělovém řízení dle dekretu prezidenta republiky. Byla stanovena rozhodnutím pozemkového úřadu v dohodě s ministerstvem školství a národní osvěty dle § 20 zákona přidělového č.81/1920 Sb. Zapsány do pozemkových knih velkostatku.

Úřad uplatňuje možnost řešit přidělové řízení dle dekretu prezidenta republiky. Státní památkový úřad přesně stanovil podmínky po dohodě s ministerstvem školství a národní osvěty, vymezeno Státní

památkový úřad si vyhrazoval možnost uplatnění nám známého rozvrhu přidělových ploch, jež byly schváleny v návrhu i s jasně vymezenými podmínkami.

ONV VM 2.2. 1946

B-486-VIII.

Státní památkový úřad Brno, Husova 16

Konfiskace zemědělského majetku nepřítele

Přílohy:

V pozdější vyhlášce 18.1.1946, B-486-VIII. O označené osoby byl konfiskován majetek podle §1 dekretu prezidenta republiky 21.6.1945, bylo „špatné“ označení osoby, které byla vyhláška poslána, výše zmiňovaná osoba byla označena ne jako fašista ale nepřítel. Došlo k opravě formulace z fašisty na nepřítele, ale přesto byl majetek zkonfiskován, tedy na této skutkové podstatě se nic nezměnilo, a tak byl znovu obeslán vyhláškou v nové podobě. Poslali 21 výtisků všem důležitým institucím.

Neustále se jedná o konfiskaci majetku, kde je vyjádření úřadu, jak si představuje ochranu při přidělovém řízení dle dekretu prezidenta republiky dle § 7.

Dále se jednalo o přepis

Č.62,pare č.35/3 – 273 m2

Č. 307,pare č.16/3-182m2

Ing.Richard Viewegh

5/II z Brtnice

IX. Ministerstvo zemědělství vydalo novou vyhlášku, kde bylo uvedeno, že Collalto není fašista, ale nepřítel českého a slovenského národa. Stará vyhláška ihned přestala platit a byla vyhlášena nová, ale nic pro hraběte neřešila, pouze nebyl fašista jen nepřítel. Po uplynutí doby 15 dnů byl jeden výtisk vyhlášky opatřený doložkou k vyvěšení.

§ 3 odst.1. dekretu prezidenta republiky ze dne 21.6.1945 č. 12 Sb. Díky tomuto vyjádření vydal ONV v Jihlavě, jež byl přímo v centru řídicí správy pozemků Collaltů, dne 20.2.1946 novou vyhlášku.

6.Závěr

Tento příspěvek kriticky popisuje dobu poválečnou, kdy došlo k úpravě vlastnického práva vůči nepřátelům, zrádcům, Němcům,

Maďarům, a to z hlediska principu dekretů prezidenta republiky. Pro dokonalé kritické zhodnocení byly použity i dobové archiválie, které slouží k posouzení jednoho konkrétního případu konfiskace pozemkového fondu v tehdejší okresu Jihlava, a to majetek Collaltů. Podle názorů právníků je tehdejší řešení správné, a to s ohledem na důraz k právně historické koncepci tehdejší situace ve státě.

Chtěli bychom dokázat či prokázat systematickou propojenost mezi řešením konfiskací v době poválečné (tedy zmínit danou situaci, která vedla k vydání dekretu prezidenta republiky č.12/1945 Sb. Výše popisovaná skutečnost byla niterně ovlivněna dobou vzniku.) i době současné, kde neustále narážíme na mezinárodním poli na nepochopení světové veřejnosti, a tak jde o jakousi snahu o znovu vysvětlení nutnosti obhájit řešení konfiskací dle dekretů prezidenta republiky, které byly nastaveny v jistých zásadních souvislostech spojených s rokem 1945.

Hovoříme-li o dalších pohledávkách konfiskátů v historicky známých obdobích vývoje naší státní suverenity, musíme konstatovat, že problém znovunabytí vlastnického práva některých Němců či jiných fyzických či právnických osob na pozemky na našem území, provinivších se na našich lidech v období války, je stále živý. Problematika konfiskátů zajímá neustále, jak odbornou, tak i neodbornou veřejnost. Vzhledem ke všem níže uvedeným skutečnostem musíme vycházet z historických písemných pramenů právního charakteru, které nám rozkryjí konkrétní případy konfiskací dle výše zmiňovanému dekretu prezidenta č.12/1945 Sb. Nutností při důkazním řízení bude, abychom přistoupili k objasnění základních pojmů, a poté se zabývali konkrétním případem, jež byl řešen podle výše uvedeného dekretu prezidenta republiky.

Otázkou je, proč bychom se měli zabývat touto výše uvedenou skutečností. Odpověď je jednoduchá, neboť dekrety a jejich přijetí je stále ožehavým problémem. Pokud hovoříme o přijetí dekretů prezidenta republiky, pak chápeme tento proces v širších souvislostech, a to s ohledem na mezinárodní stanovisko. Přesto musíme chránit právní suverenitu legitimních právních dokumentů, ale i neustále v podstatě bojovat s odpůrci přijetí, kteří neustále odporují a snaží se nalomit legitimitu dekretů. Jedná se o některé politické kruhy z Německa a Rakouska. Tyto politické skupiny se snaží neustále narušit statut dekretů. Je zde jakási snaha o překrucování či neznalost historických souvislostí vzniku.

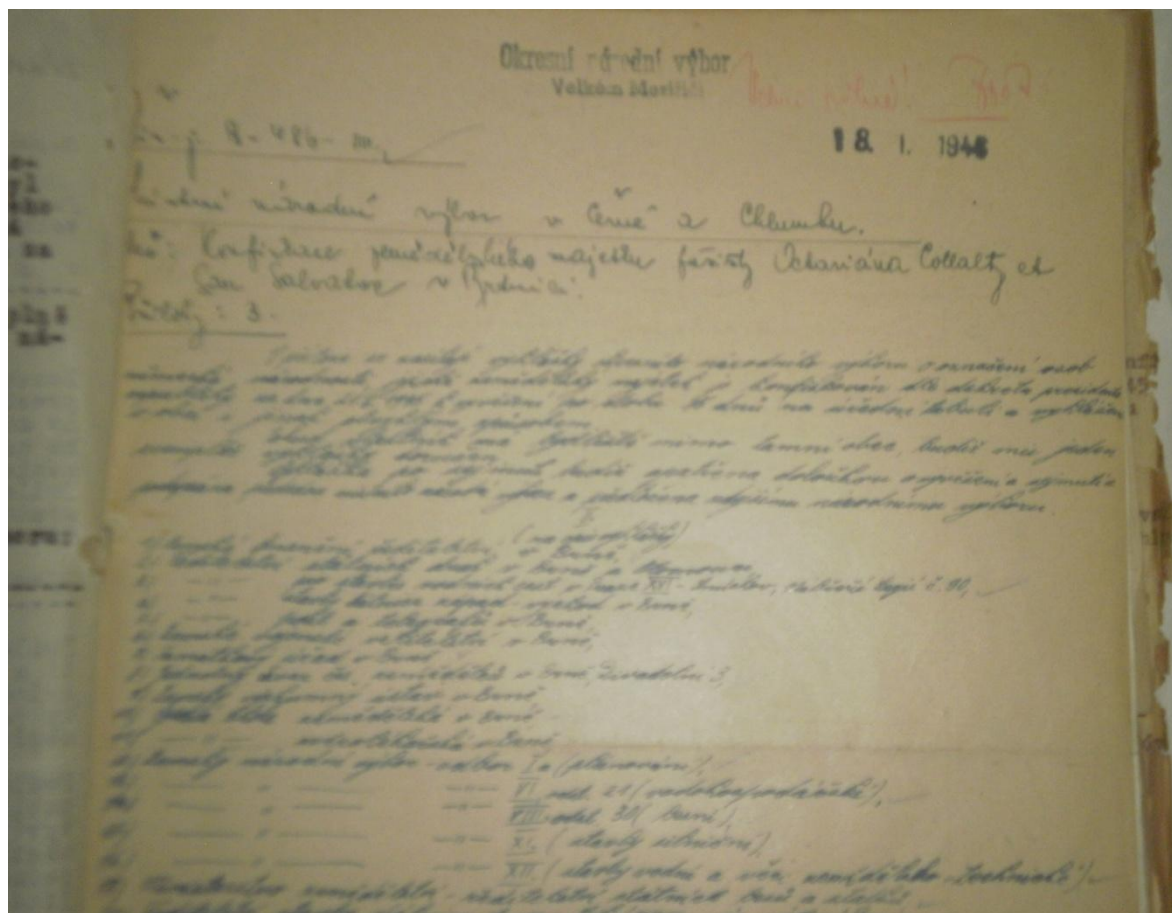
Obrázek č.1

Č.j. B – 486 – VIII.

18.1.1946

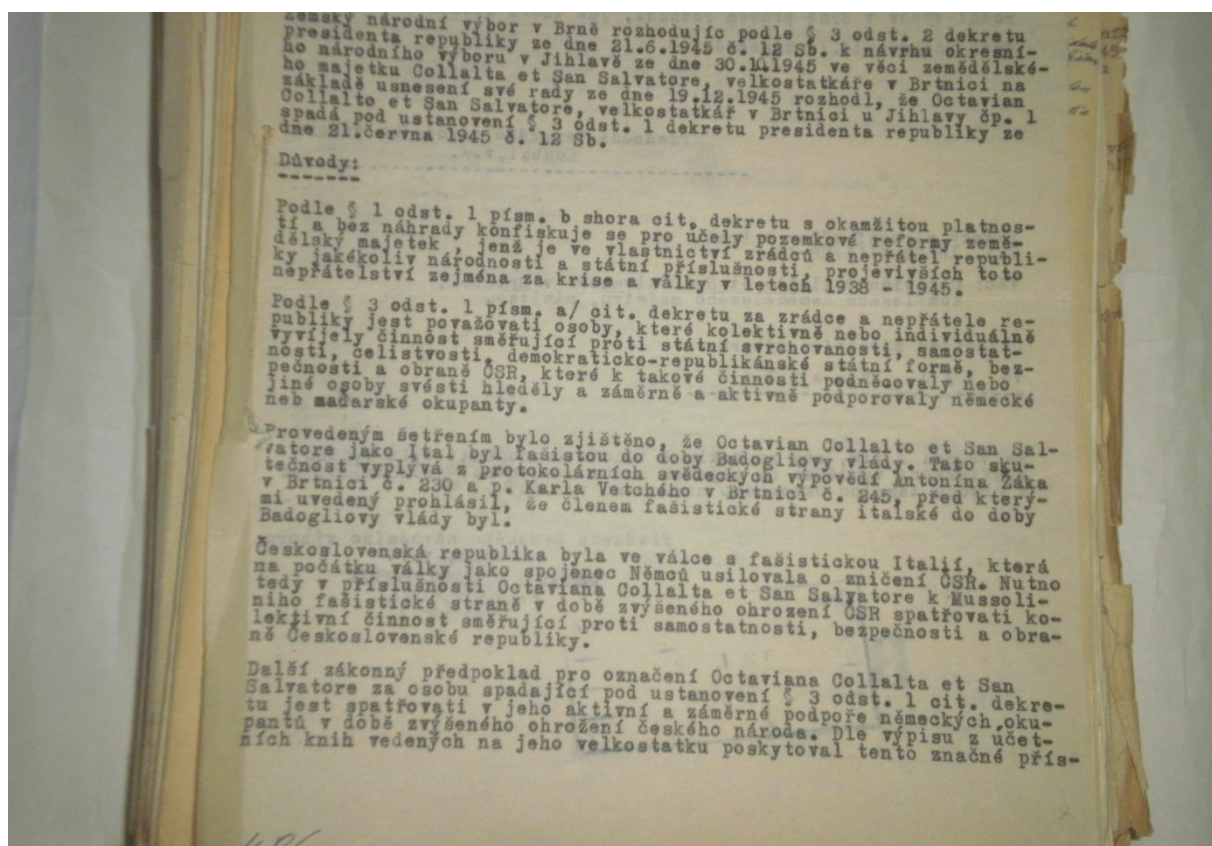
Místní národní výbor v Černé a Chlumku

Dopis označující Octaviána Collalta jako fašistu

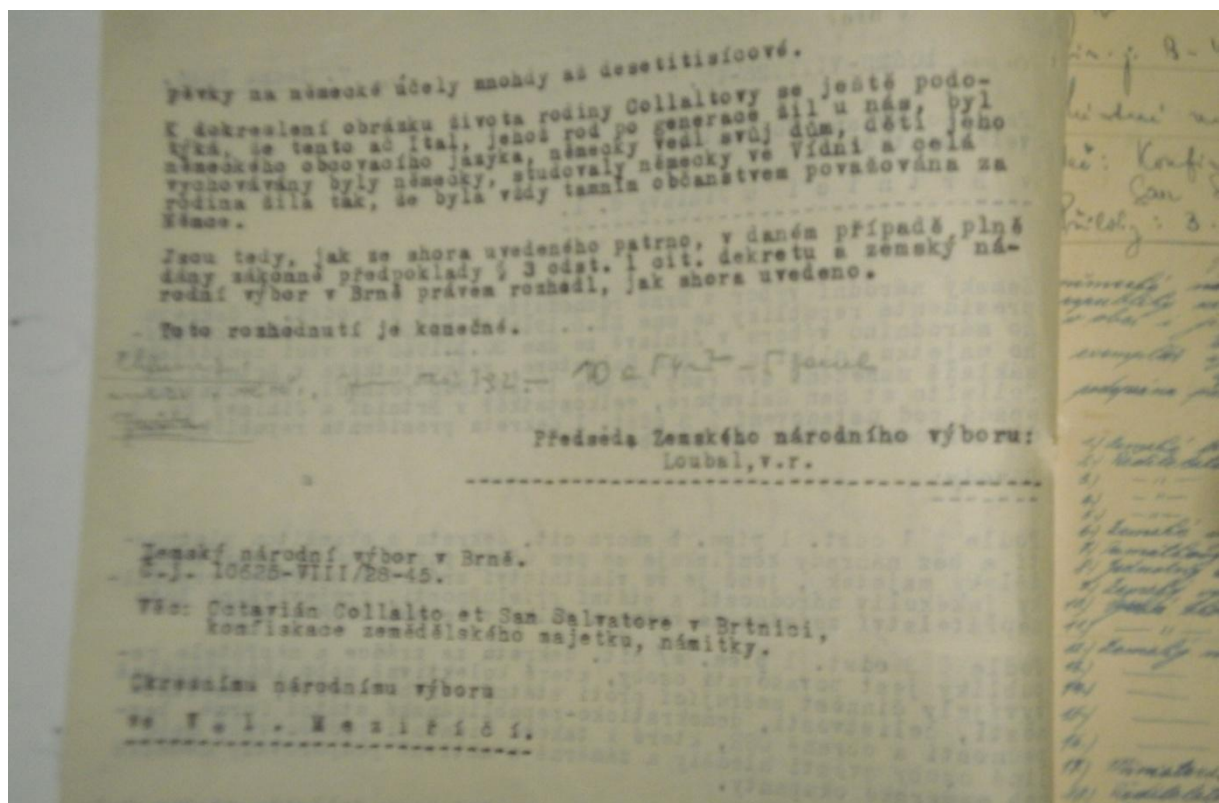
Obrázek č.2

Odůvodnění konfiskátů Collaltů

Obrázek č.3

Odůvodnění druhá strana

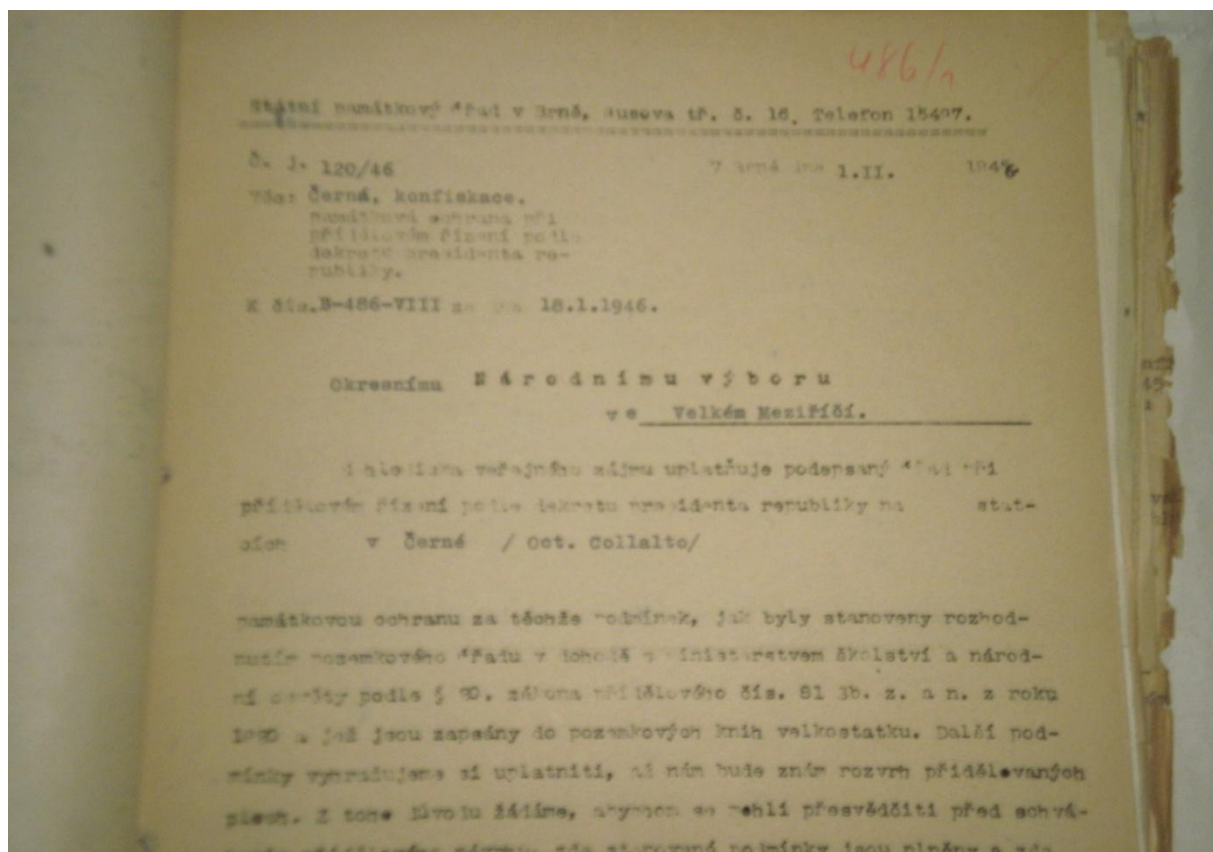
Obrázek č.4

Konfiskace

č.j.120/46

Státní památkový úřad

Ochrana

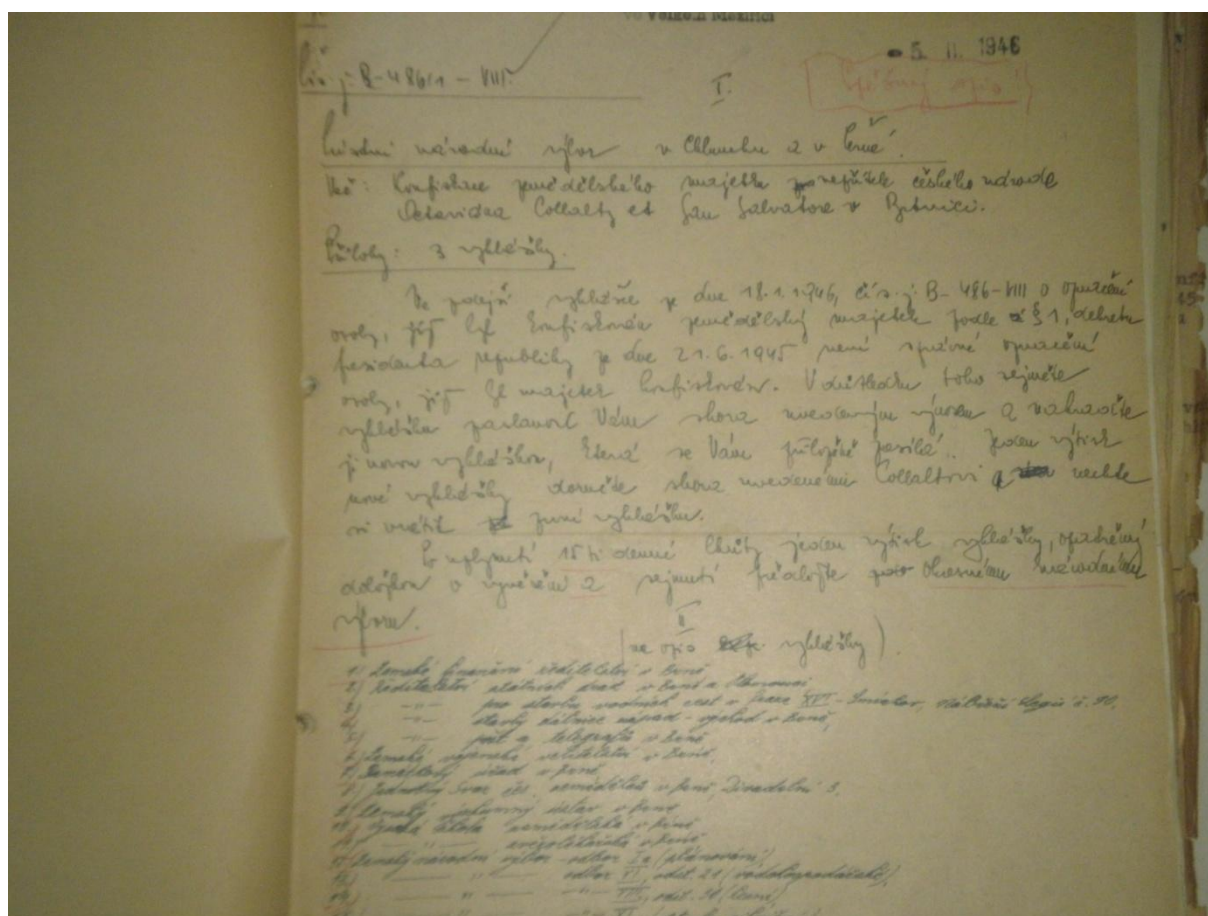

Obrázek č.5

Příloha k vyhlášce o konfiskaci, kde je vše opraveno a přepsáno, jedná se o označení z fašisty na nepřítele u pana hraběte Octaviána Collalta

Č.j. B – 486 – VIII.

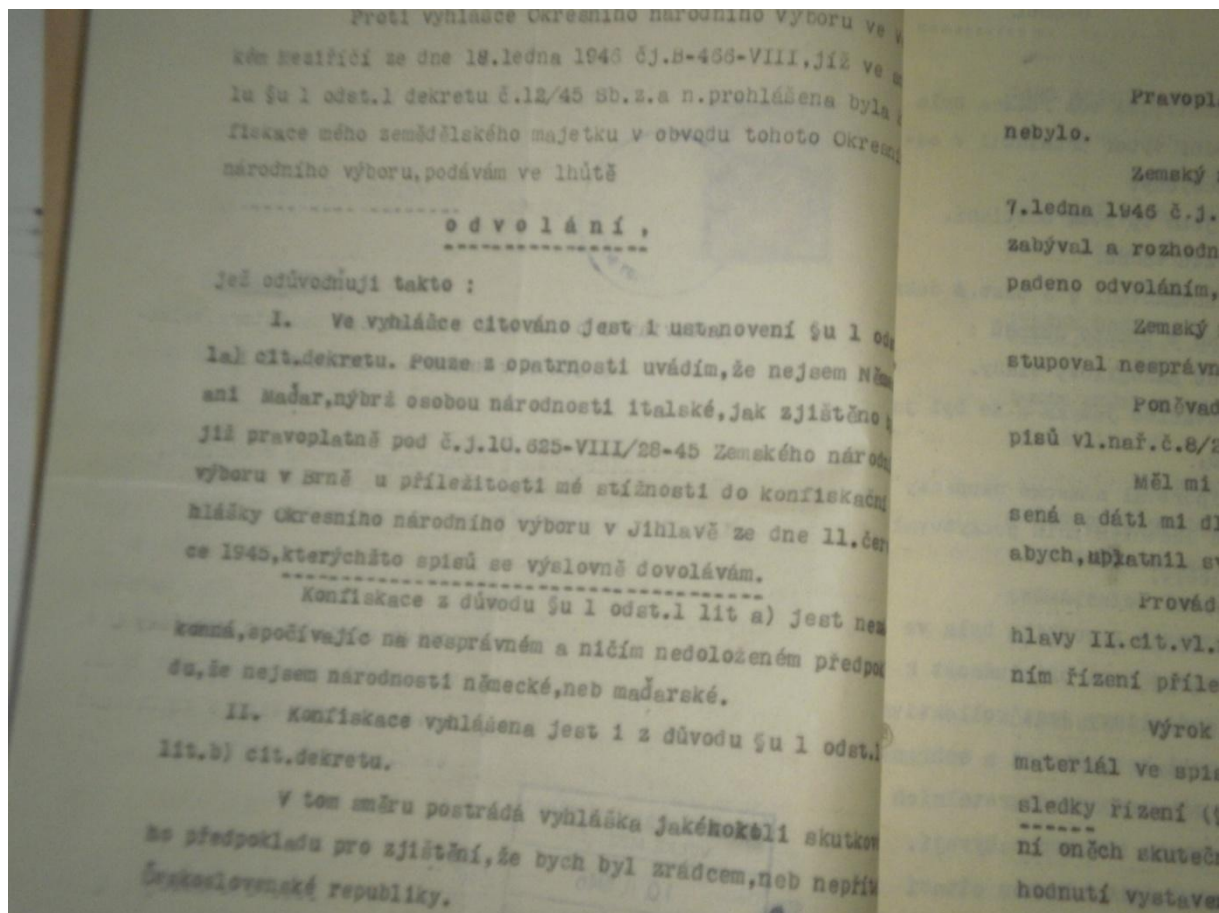
5.2.1946

Obrázek č.6

Odvolání proti dekretu

č.12/1945

Obrázek č.7

Prezident podepisuje dekrety

Literatura:

- Monografie:
- KLÍMA, K. Státověda. 2.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 379 s.
- KNAPP, V. Teorie práva. C.H.Beck. Praha 1995, 226s.
- MANDLER, E. Benešova dekrety. 1. Vyd. Praha: Libri. 2002, s. 12
- MALÝ, K. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 3.vyd. Praha: Linde Praha, a.s. 513-516s.
- MATOUŠKOVÁ, M. Dekrety prezidenta republiky. 1.vyd.: Adonai, s.r.o. 2002, 6s.
- VOJÁČEK, L. SCHELLE, K. KNOLL, V. České právní dějiny. 2.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 446s.
- SVATOŇ, J. Základy státovědy. 2.vyd. Brno: Masarykova univerzita. 1997, 18s.
- Rigorózní práce:
- HORÁK, O. Konfiskace a vyvlastnění. Brno. 2006.
- Internetové odkazy:
- <http://www.albumfotek.cz/jezekbrtnicky/?page=blog&kat=187>
- <http://blisty.cz/art/26873.html>
- http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/leg_aml_cft_13879.html
- <http://programy.mb-net.cz/mb-pravek-novovek/N12301.htm>
- <http://www.historie.hranet.cz/heraldika/sjscr/sjscr1931-1.pdf>
- <http://leccos.com/index.php/clanky/konfiskace>

- Archivní fondy:
- JNV Jihlava-konfiskáty Brtnice :19 ič., 20 ič. Karton 5.

Contact – email
havape@seznam.cz